

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2019 m. lapkričio 13 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Artūro Drigoto, Ričardo Piličiausko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas) ir Veslavos Ruskan, teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Kauno vandenys“ apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2018 m. gegužės 21 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Kauno vandenys“ skundą atsakovui Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai (tretieji suinteresuoti asmenys – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra ir Kauno miesto savivaldybės administracija) dėl įsakymo panaikinimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I.

1. Pareiškėjas uždaroji akcinė bendrovė (toliau – ir UAB) „Kauno vandenys“ (toliau – pareiškėjas, Bendrovė) kreipėsi į teismą su skundu, prašydamas panaikinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro (toliau – ir Ministras) 2017 m. rugpjūčio 31 d. įsakymą Nr. D1-726 „Dėl Europos Sąjungos (toliau – ir ES) finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų, skirtų projekto Nr. VP3-3.1-AM-01-004 vykdytojui uždarajai akcinei bendrovei „Kauno vandenys“, grąžinimo“ (toliau – ir Įsakymas) ir priteisti iš atsakovo bylinėjimosi išlaidas.

2. Pareiškėjas paaiškino, kad skundžiamu Įsakymu jis įpareigotas grąžinti netinkamomis finansuoti pripažintą jam išmokėtą 679 044,22 Eur lėšų paramos sumą.

3. Atsakovas priimdamas Įsakymą, ir Aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra (toliau – ir Agentūra, APVA), priimdama 2017 m. rugpjūčio 18 d. Pažeidimo tyrimo išvadą (toliau – Išvada), netinkamai aiškino ir taikė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1443 patvirtintų Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių (toliau – ir PAFT) 191¹ punkto nuostatą rodiklių nepasiekimo priežasčių vertinimo aspektu, todėl nepagrįstai inicijavo pažeidimo tyrimą bei nustatė pažeidimą, netinkamai įvertino aplinkybę, kad rodikliai nepasiekti dėl nuo pareiškėjo nepriklausančių priežasčių, kurios nebuvo žinomos pareiškėjui ir APVA 2009 m. birželio 29 d. pasirašant Projekto „Vandens tiekimo ir finansavimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Kaune“ (projekto Nr. VP3-3.1-AM-01-V-01-004) (toliau – ir Projektas) finansavimo ir administravimo sutartį (toliau – ir Sutartis). Taip pat pagal Aplinkos

ministro 2008 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. D1-401 patvirtinto Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ VP3-3.1-AM-01-V priemonės „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ projektų finansavimo sąlygų aprašo (toliau – ir Aprašas) 34 punktą, pažeidimo tyrimas dėl stebėsenos rodiklių nepasiekimo neturėjo būti pradėtas, nes Sutartyje nurodytos rodiklio reikšmės nepasiekimas yra sąlygotas ne konkrečios projekto veiklos apimties sumažėjimo, bet veiksmų, kurie nepriklauso nuo pareiškėjo veiklos, t. y. dėl oficialiais statistikos duomenimis pagrįsto gyventojų skaičiaus sumažėjimo, paslaugų teikimo sutarčių nesudarymo tais atvejais, kai būstas tapo negyvenamas, kai gyventojai individualiai apsirūpino geriamuoju vandeniu ir/ar nuotekų tvarkymu, jei būste neįrengtas sanitarinis mazgas ir gyventojai atsisako jį įsirengti. Vadovaujantis PAFT 191¹ punkto bei Aprašo 34 punkto nuostatomis, stebėsenos rodiklių nepasiekimas *per se* (lot. k. pats savaime) nelemia ne tik pažeidimo konstatavimo, bet netgi ir pažeidimo tyrimo inicijavimo (pradėjimo), be to, teisės aktuose nėra įtvirtinto veiksmų, kurie gali turėti įtakos rodiklių reikšmės nepasiekimui, bet kurių projekto vykdytojas negalėjo sumažinti, sąrašo.

4. Esminė priežastis, dėl kurios nebuvo pasiekti stebėsenos rodikliai, yra gyventojų neprisijungimas prie pareiškėjo naujai įrengtos geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros. Tačiau jokie teisės aktai imperatyviai neįpareigoja asmenų jų nuosavybės teise ar kitaip valdomame žemės sklype (būste) geriamajam vandeniui naudoti reikalingas komunikacijas prijungti prie geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros, nutiestos iki tokių asmenų turto ribos. Šiuo metu egzistuojantis teisinis reguliavimas pareiškėjui užkirto kelią reikalauti, kad asmenys, individualiai išgaunantys geriamąjį vandenį ir individualiai tvarkantys nuotekas, prisijungtų prie naujai įrengtų vandentiekio ir / ar nuotekų tinklų. Pareiškėjo teigimu, rodiklių nepasiekimo priežastis yra ir atvejai, kai būsto savininkai yra išvykę ir nėra galimybių su jais susisiekti, kai pastarieji išvykimo oficialiai nedeklaruoja ir faktiškai būstuose negyvena, ribotos gyventojų finansinės galimybės.

5. Kaip vieną iš stebėsenos rodiklių nepasiekimo priežasčių pareiškėjas nurodė ir pasikeitusį teisinį reguliavimą dėl rezultatų stebėsenos rodiklių ir jų skaičiavimo tvarkos. Sutarties pasirašymo metu galiojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimu Nr. 787 patvirtinta Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedo redakcija, pagal kurią turėjo būti fiksuojami rezultato stebėsenos rodikliai – „gyventojai, prisijungę prie įrengtų naujų nuotekų surinkimo tinklų“ (Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedo VI skyriaus „Aplinka ir darnus vystymasis“ I skirsnis „VP3-3.1-AM-V priemonė „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ – toliau ir Priemonė), tačiau nebuvo numatyta vertinti ir fiksuoti kaip stebėsenos rodiklio gyventojų prisijungimo prie vandentiekio tinklų. Tačiau Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2013 m. birželio 20 d. nutarimu Nr. 568 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimo Nr. 787 „Dėl Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedo patvirtinimo“ pakeitimo“ nusprendė pakeisti Priemonės įgyvendinimo stebėsenos rodiklius ir 2 punkte nurodė naujus stebėsenos rodiklius: „gyventojai, prisijungę prie įrengtų naujų nuotekų surinkimo tinklų“ ir „gyventojai, prisijungę prie įrengtų naujų vandentiekio tinklų“.

6. Aplinkos ministro 2013 m. rugsėjo 3 d. įsakymu Nr. D1-650 buvo pakeistas ir Aprašo 4 priede nurodytas rodiklių skaičiavimo būdas, nurodant, jog skaičiuojamas ne gyventojų, prisijungusių prie naujos infrastruktūros skaičius, bet skaičiuojamas būstų, prijungtų prie naujų infrastruktūros tinklų skaičius. Prijungtų būstų skaičių padauginus iš Lietuvos statistikos departamento oficialiai skelbiamų duomenų apie savivaldybės teritorijoje esančio gyventojų ir būstų skaičiaus santykio, gaunamas gyventojų, prisijungusių prie naujų vandentiekio ir nuotekų surinkimo tinklų skaičius. Pareiškėjos teigimu, pasirašant Sutartį įtvirtintas stebėsenos rodiklis „Gyventojai, prisijungę prie naujai įrengtų nuotekų surinkimo tinklų“ ir jo reikšmė – 5 770 gyventojų. Pasikeitus teisiniam reguliavimui, Susitarimu dėl Sutarties pakeitimo buvo numatyti nauji stebėsenos rodikliai – „Gyventojai, prisijungę prie naujai įrengtų nuotekų surinkimo tinklų“ ir „Gyventojai, prisijungę prie naujų vandentiekio tinklų“, o jų suminė reikšmė – 6 024 gyventojai. Pareiškėjas, rengdamas Projekto paraišką ir pasirašydamas Sutartį, negalėjo numatyti būsimų

teisinio reguliavimo pokyčių ir neturėjo galimybės jų kontroliuoti. Minėti teisės aktų pakeitimai neabejotinai pažeidė pareiškėjo teisėtus lūkesčius.

7. Pareiškėjas visą Projekto įgyvendinimo laikotarpį siekė užtikrinti tinkamą gyventojų (būstų) prisijungimą prie naujai nutiestų vandens ir nuotekų surinkimo tinklų, aktyviai informavo gyventojus, siūlė finansines lengvatas, apie tai ir dėl galimo rodiklio nepasiekimo informuodavo APVA, dėl gyventojų informavimo ir netinkamo nuotekų tvarkymo bendradarbiavo su atitinkamomis institucijomis. Pareiškėjas dėjo visas pastangas, kad gyventojai (būstai) prisijungtų prie naujai nutiestų vandens ir nuotekų surinkimo tinklų. Tačiau APVA ir Aplinkos ministerija nevertino aplinkybės, jog nemaža dalis gyventojų yra išsiėmę prisijungimo sąlygas jungtis prie naujų inžinerinių tinklų, o tai reiškia, kad gyventojų prisijungimas prie naujų tinklų vyksta ir tik laiko klausimas, kada šie gyventojai galutinai prisijungs prie naujos infrastruktūros. Todėl stebėsenos rodiklių pasiekimui, atsižvelgiant į priežastis, dėl kurių gyventojai iki šiol neprisijungė (atsisakė prisijungti) prie naujų vandentiekio ir nuotekų surinkimo tinklų, turėtų būti nustatytas ilgesnis laikotarpis.

8. Atliekant pažeidimo tyrimą ir priimant ginčijamą Įsakymą, nepagrįstai nebuvo vadovaujamosi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr. 590 patvirtintų Finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų gražinimo į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą taisyklių (toliau – Lėšų gražinimo taisyklės), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugpjūčio 24 d. nutarimu Nr. 1026 patvirtintų Europos Sąjungos sanglaudos fondo lėšų administravimo Lietuvoje taisyklių (toliau – Lėšų administravimo taisyklės) 3 punkto nuostatomis. Pareiškėjas tinkamai vykdė Projektą – buvo sukurta ir yra eksploatuojama nurodyto masto infrastruktūra, pasiekti Sutartyje numatyti Projekto, o kartu ir finansinės paramos panaudojimo tikslai, stebėsenos rodiklių nepasiekimas nesukėlė ir negalėjo sukelti nuostolių (žalos) nei nacionaliniam, nei Europos Bendrijų biudžetui, tačiau ši aplinkybė iš viso nebuvo tiriama. Vadovaujantis Lėšų administravimo taisyklių 3 punktu, Agentūra privalėjo ištirti visas aplinkybes, susijusias su Projekto stebėsenos rodiklių nepasiekimu, nustatyti ne tik tariamą teisės aktų pažeidimą, bet ir tai, ar dėl tokio tariamo pažeidimo (stebėsenos rodiklių nepasiekimo) atsirado ir (arba) galėjo atsirasti nacionalinio ir (arba) ES biudžeto nuostolių, tačiau APVA ir Ministerija to nenustatė, nors tai yra viena iš būtinų sąlygų pažeidimui konstatuoti.

9. Pareiškėjas įvykdė Aprašo 7 punkte nurodytą Priemonės tikslą – modernizuoti ir išplėsti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą, ir pasiekė Aprašo 8 punkte nustatytą uždavinį – renovuoti ir išplėsti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemas, nes pareiškėjas sukūrė infrastruktūrą, kuriai buvo skirtas finansavimas, užtikrino galimybes numatytam būstų skaičiui prisijungti prie naujai sukurto infrastruktūros, todėl Sutarties tikslus įgyvendino tinkamai. Gyventojai turės galimybę prisijungti prie naujai nutiestų tinklų, todėl ES struktūrinės paramos lėšos buvo panaudotos tinkamai, o pažeidimas konstatuotas nepagrįstai.

10. Pareiškėjo teigimu, net ir tuo atveju, jeigu būtų nustatyti pažeidimai, Įsakymu pritaikyta 10 proc. dydžio nuo Sutarties vertės finansinė korekcija yra neproporcinga nustatytiems pažeidimams, prieštarauja viešajam interesui bei pažeidžia finansinių korekcijų taikymo tikslus, nes visiškai nebuvo atsižvelgta į stebėsenos rodiklių nepasiekimo priežastis, pareiškėjo pateiktus įrodymus dėl jo pastangų pasiekti stebėsenos rodiklius, skiriamos finansinės korekcijos sumos skirtumas atskiriems nepasiektiems stebėsenos rodikliams, nepasiektų stebėsenos rodiklių įtaką ES biudžetui, finansinės korekcijos įtaką pareiškėjo veiklai, t. y. viešųjų interesų užtikrinimui. APVA siūlė taikyti finansinę korekciją, nesuteikdama pareiškėjui galimybės ištaisyti stebėsenos rodiklių pasiekimo trūkumus.

11. APVA ir atsakovas netinkamai aiškino ir taikė Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. 1K-173 patvirtintų Metodinių pažeidimų tyrimo ir nustatymo rekomendacijų (toliau – ir Rekomendacijos) 26³.2 punkto pastabą, kurioje nurodoma, kad dėl keleto stebėsenos rodiklių nepasiekimo iš taikytinų finansinių korekcijų taikoma tik viena didžiausia finansinė korekcija, kurios dydis negali viršyti 20 proc. nuo visos projektui skirtos tinkamų finansuoti išlaidų sumos. Dėl to pareiškėjui nepagrįstai padidinta finansinės korekcijos suma. Išvadoje konstatuotas dviejų atskirų tarpusavyje nesusijusių stebėsenos rezultatų rodiklių

nepasiekimas: gyventojų, prisijungusių prie naujai įrengtų nuotekų surinkimo tinklų, rodiklio nepasiekimas – 28 proc., gyventojų, prisijungusių prie naujai įrengtų vandentiekio tinklų, rodiklio nepasiekimas – 23 proc. Ginčijamu Įsakymu buvo pritaikyta finansinė korekcija vertinant tik 28 proc. nepasiektą rodiklį ir taikant vieną korekcijos procentą – 10 proc. nuo visos Sutarties sumos (679 044,22 Eur), o ne taikant atskirus finansinės korekcijos dydžius dėl atskirų nepasiektų rodiklių. Pagal Rekomendacijų 26³.2. punkto nuostatas, atsižvelgiant į proporcingumo principą, jeigu finansinės korekcijos būtų taikomos dėl kiekvieno rodiklio atskirai, būtų nustatyti atitinkamai 10 proc. (dėl gyventojų, prisijungusių prie naujai įrengtų nuotekų surinkimo tinklų rodiklio nepasiekimo) bei 5 proc. (dėl gyventojų, prisijungusių prie naujai įrengtų vandentiekio tinklų rodiklio nepasiekimo) finansinės korekcijos dydžiai.

12. Kadangi stebėsenos rodikliai nustatyti skirtingoms pareiškėjos veikloms, finansinių korekcijų taikymo principai (Rekomendacijų 26³.2. punktas) turi būti taikomi tik tai daliai Projekto finansavimo, kuri skirta būtent tai veiklai. APVA Išvadoje turėjo nustatyti, kuri dalis finansavimo buvo skirta vandentiekio tinklams ir kuri dalis nuotekų surinkimo tinklams. Atitinkamai 10 proc. finansinė korekcija turėtų būti skaičiuojama tik nuo finansavimo sumos, skirtos nuotekų surinkimo tinklų plėtrai ir modernizavimui, o 5 proc. finansinė korekcija turėtų būti skaičiuojama tik nuo finansavimo sumos, skirtos vandentiekio tinklų plėtrai ir modernizavimui. Tik toks finansinių korekcijų skaičiavimas atitiktų proporcingumo principą, kadangi pareiškėjas nebūtų baudžiamas 10 proc. finansine korekcija dėl gyventojų, prisijungusių prie naujai įrengtų vandentiekio tinklų, rodiklio nepasiekimo, kai Rekomendacijų 26³.2. punkto lentelės 1 eilutę taikytina tik 5 proc. finansinė korekcija.

13. Pareiškėjui nebuvo suteikta galimybė ištaisyti stebėsenos rodiklių pasiekimo trūkumų, nors tokia galimybė įtvirtinta, be kita ko, PAFT 196 punkte, Rekomendacijų 4–5 ir 18 punktuose, tuo tarpu pareiškėjui pritaikyta griežčiausia sankcija – finansinė korekcija. Pareiškėjas užtikrina viešąjį interesą teikdamas aukščiausios kokybės komunalines paslaugas. Įsakymas yra nemotyvuotas, priimtas neįvertinus visų faktinių aplinkybių, teisės aktų reikalavimų bei teismų praktikos, kadangi jame tik pateikiama nuoroda į APVA Išvadą, kuri neatitinka Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – toliau – ir VAĮ) 3 straipsnio ir 8 straipsnio 1 dalies nuostatų, atsakovas neatliko savarankiško Išvados vertinimo. APVA, priimdama tyrimo išvadą, nepagrįstai rėmėsi APVA 2013 m. kovo 23 d. rašte Nr. (29-2-2)-APVA-638 nurodytu veiksniais, priskirtiniais prie tų, kurių įtakos rodiklių reikšmės nepasiekimui projekto vykdytojas negalėjo sumažinti, sąrašu (toliau – Veiksnių sąrašas), nevertino kitų svarbių aplinkybių. Veiksnių sąrašas, kaip teisės aktas, nėra viešai paskelbtas Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme (toliau – TPI) nustatyta tvarka, dėl to kyla abejonių, ar Veiksnių sąrašas yra tiesioginio taikymo aktas, ar tai tik vidinis (lokalinis) dokumentas, kuris neturi jokios teisinės galios. Priimant Įsakymą, buvo pažeistos procedūrinės nuostatos, nes Įsakymas priimtas 2017 m. rugpjūčio 31 d., t. y. nesuėjus PAFT 211 punkte įtvirtintam 10 darbo dienų terminui, per kurį pareiškėjas Išvadą galėjo apskųsti Ministerijai (šis terminas suėjo 2017 m. rugsėjo 4 d.), taip suvaržyta pareiškėjo teisė į pažeistų teisių gynybą.

14. Pareiškėjas prašė kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą (toliau – ir LVAT) su prašymu patikrinti, ar Rekomendacijų (2016 m. birželio 16 d. redakcija) 26³.2 punktas neprieštarauja VAĮ 3 straipsnio 3 punkte įtvirtintam proporcingumo principui, teisinės valstybės bei įstatymo viršenybės principams.

15. Pareiškėjas prašė kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą (toliau – ir ESTT) dėl prejudicinio sprendimo priėmimo, užduodant klausimą: „ar SESV [ES sutarties ir Sutarties dėl ES veikimo suvestinė redakcija] 5 straipsnyje, 69 straipsnyje įtvirtintas bendrasis ES teisės proporcingumo principas, kuris ES fondų finansavimo teisiniame reguliavime yra detalizuotas Europos Komisijos 2006 m. gruodžio 8 d. reglamento (EB) Nr. 1828/2006 ir Rekomendacijų dėl principų, kriterijų ir indikacinių skalių, kuriomis turi vadovautis Komisijos tarnybos, nustatydamos finansinius koregavimus, numatytus Reglamento Nr. 1164/94, įsteigiančio Sanglaudos fondą, II priedo H straipsnio 2 dalyje [C(2002) 2871], turi būti aiškinamas taip, jog, esant šiame skunde nurodytoms faktinėms aplinkybėms, PAFT (2016 m. rugsėjo 20 d. redakcija) ir Rekomendacijos

(2016 m. birželio 16 d. suvestinė redakcija) tiek, kiek nenumato galimybės finansines korekcijas taikyti proporcingai, atsižvelgiant į nustatytus pažeidimus, individualias aplinkybes, pažeidžia bendrąjį ES proporcingumo principą“.

16. Atsakovas Aplinkos ministerija atsiliepime į pareiškėjo skundą prašė jį atmesti.

17. Aplinkos ministerija paaiškino, kad, vadovaujantis PAFT 191¹ punkto bei Rekomendacijų 26¹–26³ punktų nuostatomis, įgyvendinus projekto veiklas, tačiau nepasiekus sutartyje nustatytos rodiklio reikšmės, pažeidimo tyrimas nėra atliekamas tik tais atvejais, jeigu yra tenkinama nors viena iš Rekomendacijų 26² punkte numatytų sąlygų. Nagrinėjamu atveju buvo nustatyta, kad Projekto apimtyje nustatyti rodikliai nėra pasiekti iki Apraše nurodytos datos – 2016 m. gruodžio 31 d. Nustačius, jog rodiklis iš dalies nepasiektas dėl ne nuo projekto vykdytojo priklausančių aplinkybių, rodiklių nepasiekimo procentas buvo perskaičiuojamas atsižvelgiant į projekto vykdytojo nurodytas aplinkybes ir tik tuo atveju, kai rodiklio nepasiekimo procentas viršijo 10 proc., buvo inicijuojamas įtariamo pažeidimo tyrimas. Todėl nepagrįstas pareiškėjo argumentus, kad įtarimas dėl pažeidimo neturėjo būti inicijuojamas.

18. Atsakovas nesutiko su pareiškėjo argumentais dėl rodiklių nepasiekimo priežasčių ir nurodė, kad Sutarties pasirašymo metu galiojo teisės aktai, kurie neįpareigojo gyventojų jungtis prie naujai nutiestų tinklų, taigi pareiškėjui apie šią aplinkybę buvo žinoma ir jis galėjo (privalėjo) vertinti gyventojų galimybes jungtis prie naujai nutiestų tinklų bei su tuo susijusias rizikas. Net ir darant prielaidą, kad šios aplinkybės pareiškėjui nebuvo žinomos Sutarties pasirašymo metu, žinomomis jos turėjo tapti Projekto įgyvendinimo metu, todėl pareiškėjas privalėjo imtis veiksmų, kad sumažintų šių veiksmų įtaką rodiklių reikšmės nepasiekimui. Pareiškėjas, kaip profesionalus verslo subjektas, veikiantis vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo srityje, turėjo numatyti ir įvertinti, ar gyventojai, iki kurių būtų tiesiami tinklai, turi pakankamas finansines galimybes jungtis prie jų (pvz., parengti galimybių studijas, gyventojų apklausas ir pan.), t. y. įvertinti investicijų tikslingumą ir atsiperkamumą.

19. Dėl pasikeitusio teisinio reguliavimo, kuriuo pareiškėjas argumentavo stebėsenos rodiklių nepasiekimą, Aplinkos ministerija nurodė, kad, atsižvelgiant į atliktus Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priedo pakeitimus, 2014 m. birželio 17 d. pareiškėjo ir APVA bendru sutarimu, laisva šalių valia buvo sudarytas šalių susitarimas prie Sutarties Nr. 8, kuriuo patikslinti siektini rezultato stebėsenos rodikliai, įtraukiant ir rodiklį „gyventojai, prisijungę prie įrengtų naujų vandentiekio tinklų“. Pasirašydamas šį susitarimą pareiškėjas sutiko su pakeitimu ir prisiėmė visus iš jo kylančius įsipareigojimus, be to, pakeitus Aprašą, pareiškėjui buvo suteiktas papildomas vienerių metų terminas rezultato stebėsenos rodikliams pasiekti.

20. Tai, kad pareiškėjas dėjo pastangas stebėsenos rodikliams pasiekti, nereiškia, kad šie rodikliai buvo pasiekti ir įvykdytas pareiškėjo Sutartimi prisiimtas įsipareigojimas. Joks teisės aktas nenumato Agentūrai vertinant rodiklių pasiekiamumą vertinti po 2017 metų prijungtus gyventojus, kadangi terminas rodikliams pasiekti baigėsi 2016 m. gruodžio 31 d. Projekto vykdytojo įsipareigojimai pagal Sutartį yra platesni ir neapsiriboja tik vamzdžių tiesimu, t. y. jų tiesimas nėra savitiksliis, ir to nepakanka konstatuoti, kad pareiškėjas savo įsipareigojimus įvykdė tinkamai.

21. Agentūros Išvadoje konstatuota, jog pareiškėjas, nepasiekdamas stebėsenos rodiklių „Gyventojai, prisijungę prie naujai įrengtų nuotekų surinkimo tinklų (skaičius) ir „Gyventojai, prisijungę prie naujai įrengtų vandentiekio tinklų (skaičius)“, pažeidė Aprašo 34 punkto, Sutarties Bendrųjų sąlygų 2.1.1 punkto ir šios Sutarties 1 priedo 7 punkto nuostatas. Projekto esmė ir tikslai buvo numatyti Aprašo 7, 8 ir 34 punktuose ir tai sudarė ne vien naujų nuotekų ar vandentiekio tinklų nutiesimą, tačiau ir 34 punkte numatytą stebėsenos rodiklių pasiekimą. Teikiant paraišką dėl Projekto finansavimo, pareiškėjas turėjo būti paskaičiavęs ir Paraiškoje nurodęs preliminarius tiek tiesiamų vandentiekio ir (arba) nuotekų tinklų kiekius, tiek stebėsenos rodiklių reikšmes bei prašomą finansavimą, šie skaičiavimai perkelti į Sutartį ir pagal juos skirtas finansavimas Projektui. Projekto finansavimui paskaičiuota suma skirta tiek numatomiems tiesti vandentiekio ir (arba) nuotekų tinklams, tiek ir numatytiems stebėsenos rodikliams pasiekti. APVA duomenimis, pareiškėjui išmokėtas visas pagal Sutartį numatytas finansavimas, todėl nustačius, kad Sutartyje

nustatyti rodikliai nepasiekti, daroma išvada, kad Projekto vykdytojui išmokėta didesnė suma nei priklauso, o dėl to ES ir nacionalinis biudžetai patyrė nuostolių.

22. Kadangi pareiškėjas pažeidė Aprašo 34 punkto, Sutarties Bendrųjų sąlygų 2.1.1 punkto, Sutarties 1 priedo 7 punkto nuostatas ir dėl to atsirado nuostoliai nacionaliniam ir Europos Bendrijų biudžetui, vertinama, jog yra nustatytos abi 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1083/2006, nustatančio bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinantis Reglamentą (EB) N. 1260/1999 (toliau – ir Reglamentas (EB) Nr. 1083/2006) 2 straipsnio 7 punkte bei Lėšų administravimo taisyklių 3 punkte numatytos pažeidimo sąlygos, todėl nepagrįsti pareiškėjo argumentai, kad pažeidimas dėl Projekto stebėsenos rodiklių nepasiekimo konstatuotas nepagrįstai.

23. Tiek APVA, atlikdama pažeidimo tyrimą ir jo metu nustačiusi pažeidimą, parinkdama taikytinos finansinės korekcijos dydį, tiek Aplinkos ministerija, priimdama Įsakymą, vadovavosi nagrinėjamai situacijai aktualių teisės aktų nuostatomis, pareiškėjui parinkta finansinė korekcija yra proporcinga ir adekvati padarytam pažeidimui. Rekomendacijose įtvirtintos finansinės korekcijos pradedamos skaičiuoti tik nuo didesnės kaip 10 proc. rodiklio nepasiekimo ribos, šios ribos nustatymas patvirtina, kad Rekomendacijos buvo parengtos vadovaujantis proporcingumo principu ir iš anksto įvertinus galimus atvejus, kai projektų vykdytojų nepasiektų rodiklių reikšmės bus mažareikšmės.

24. Dėl pareiškėjo teiginių, kad nebuvo įrodyta, jog kilo konkretūs, apčiuopiami padariniai (ES ar nacionaliniam biudžetui buvo padaryta žala) atsakovas paaiškino, kad jokių būdu tai nereiškia, jog neigiamų padarinių apskritai nekilo. Teisės aktai nenustato, kad finansinės korekcijos negali būti taikomos, jei nustatyti iš pirmo žvilgsnio formalūs teisės aktų pažeidimai iki galo nebuvo realizuoti (įgyvendinti) arba nesukėlė tiesioginių, betarpiškų, matomų neigiamų padarinių.

25. Įsakymas priimtas remiantis Tyrimo išvada, kurioje išdėstyti visi motyvai, kuriais remiantis pareiškėjai pritaikyta finansinė korekcija. Toks motyvų išdėstymas atitinka LVAT praktiką, todėl pareiškėjas nepagrįstai teigia, kad Įsakymas yra nemotyvuotas ir prieštarauja VAI 8 straipsnio 1 daliai. PAFT numato ne pareigą projekto vykdytojui pateikti skundą vadovaujančiajai institucijai dėl pažeidimo tyrimo išvados, o teisę. Atitinkamai PAFT nustato terminą, per kurį Ministerija turi priimti sprendimą dėl APVA pažeidimo tyrimo išvadoje konstatuoto pažeidimo. Nagrinėjamu atveju Aplinkos ministerija, nepraleisdama PAFT nustatyto termino sprendimui priimti ir neturėdama duomenų apie pareiškėjo pateiktą skundą, priėmė skundžiamą Įsakymą. Įsakymo priėmimo faktas jokių būdu neapribojo pareiškėjo tinkamos teisės į gynybą, juolab, kad pareiškėjas dėl Įsakymo panaikinimo pateikė skundą teismui.

26. Trečiasis suinteresuotas asmuo Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra atsiliepiame į pareiškėjo skundą prašė jį atmesti.

27. APVA atsiliepiamą į pareiškėjo skundą grindė iš esmės tais pačiais argumentais kaip ir atsakovas ir pabrėžė, kad, vadovaujantis PAFT 191¹ punkto nuostatomis, jeigu projekto vykdytojas, įgyvendinęs projekto veiklas, nepasiekia planuotų projekto stebėsenos rodiklių ir (arba) fizinių veiklos įgyvendinimo rodiklių, įgyvendinančioji institucija, įvertinusi rodiklių nepasiekimo priežastis, šiose taisyklėse ir Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklėse nustatyta tvarka gali inicijuoti pažeidimo tyrimą ir nustatyti pažeidimą arba jo nenustatyti. Minėtas punktas detalizuotas Rekomendacijų 26¹–26³ punktuose, reglamentuojančiuose pažeidimų tyrimo ir nustatymo tvarką bei apibrėžiančiuose finansinių korekcijų apskaičiavimo principus, kai yra nustatomas pažeidimas dėl sutartyje nustatytų rodiklių reikšmių nepasiekimo projekto veiklų įgyvendinimo pabaigoje ir (arba) projekto tęstinumo laikotarpiu.

28. Įgyvendinus projekto veiklas, tačiau nepasiekus sutartyje nustatytos rodiklio reikšmės, pažeidimo tyrimas nėra atliekamas tik tais atvejais, jeigu yra tenkinama nors viena iš Rekomendacijų 26² punkte numatytų sąlygų. Įgyvendinančioji institucija (šiuo atveju – APVA), vadovaudamasi teisės aktais ir vidaus procedūras reglamentuojančiais dokumentais, turi teisę inicijuoti įtariamo pažeidimo tyrimą.

29. Agentūros darbuotojai, tikrindami pareiškėjo 2016 m. gruodžio 31 d. pateiktą Ataskaitą po projekto užbaigimo (patikslinta pateikta 2017 m. vasario 23 d.) (toliau – ir Ataskaita) nustatė,

kad nustatyti Projekto rodikliai nėra pasiekti iki Apraše nurodytos datos – 2016 m. gruodžio 31 d., tuo pačiu buvo vertinamos aplinkybės, lėmusios konkretaus rodiklio nepasiekimą. Nustačius, jog rodiklis nepasiektas dėl ne nuo Projekto vykdytojo priklausančių aplinkybių, rodiklių nepasiekimo procentas buvo perskaičiuojamas ir tik tuo atveju, kai rodiklio nepasiekimo procentas viršijo 10 proc., buvo inicijuojamas įtariamą pažeidimo tyrimas. APVA teigimu, pareiškėjo argumentai, jog įtarimas dėl pažeidimo tyrimo neturėjo būti inicijuojamas, yra nepagrįsti.

30. Rekomendacijų 26^{1.2} punktas suteikia diskrecijos teisę ministerijai (šiuo atveju – Aplinkos ministerijai) parengti konkretų sąrašą veiksmų, kurių įtakos sutartyje nustatytos rodiklio reikšmės nepasiekimui projekto vykdytojas negalėjo sumažinti. Aplinkos ministerija 2017 m. balandžio 7 d. raštu Nr. (15-l)-D8-2727 suderino sąrašą veiksmų, kurie nepriklauso nuo projekto vykdytojo ir dėl kurių yra nepasiekiami projektų rezultatų rodikliai. Atlikdama pažeidimo tyrimą, APVA atsižvelgė į šį sąrašą ir įvertino, kokie projekto vykdytojo nurodyti veiksniai, kurių įtakos rodiklių reikšmės nepasiekimui projekto vykdytojas negalėjo sumažinti, yra pagrįsti.

31. Sutarties pasirašymo metu galiojo teisės aktai, kurie neįpareigojo gyventojų jungtis prie naujai nutiestų tinklų todėl, žinodamas šią aplinkybę, pareiškėjas privalėjo atidžiau vertinti gyventojų galimybes jungtis prie naujai nutiestų tinklų arba imtis veiksmų, kad sumažintų šių veiksmų įtaką rodiklių reikšmės nepasiekimui. Pareiškėjas, kaip profesionalus verslo subjektas, veikiantis vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo srityje, turėjo įvertinti investicijų tikslingumą ir atsiperkamumą, t. y. ar gyventojai, iki kurių būstų tiesiami tinklai, turi pakankamas finansines galimybes prie jų jungtis (pvz., galimybių studijos, gyventojų apklausos ir pan.). Pareiškėjas tokių duomenų nepateikė. Lėšų neturėjimas yra abstrakti priežastis, iš kurios nėra aišku, kokioms išlaidoms, susijusioms su prisijungimu prie vandentiekio ir nuotekų tinklų, gyventojams trūksta lėšų ir ar pareiškėjas negalėjo šios priežasties masto sumažinti.

32. Pareiškėjas tik skunde teismui kaip vieną iš stebėsenos rodiklių nepasiekimo priežasčių nurodė teisinio reglamentavimo kitimą, tačiau šis argumentas nepagrįstas, nes atlikus Sutarties pakeitimą pareiškėjas patvirtino savo įsipareigojimus, susijusius su teisinio reguliavimo pasikeitimu, o kitęs teisinis reguliavimas pareiškėjui suteikė papildomą metų terminą rezultato stebėsenos rodikliams pasiekti. Aplinkybė, kad pareiškėjas dėjo pastangas stebėsenos rodikliams pasiekti, neatleidžia jo nuo atsakomybės už tokių rodiklių nepasiekimą. Sutartis buvo pasirašyta 2009 m. birželio 29 d., o su skundu pateikiami įrodymai apie tam tikrus veiksmus, kurių pareiškėjas pradėjo imtis tik nuo 2015 metų vidurio. APVA įvertino visus gyventojus, kurie prie vandentiekio ir nuotekų tinklų prijungti per Apraše nustatytą terminą, t. y. iki 2016 m. gruodžio 31 d. Joks teisės aktas nenumato galimybės Agentūrai vertinti gyventojų, kurie prie tinklų prijungti 2017 metais ar vėliau.

33. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 2 straipsnio 7 punkte įtvirtintą pažeidimo sąvoką, pažeidimo nustatymui užtenka ir teorinių, dar tik grėsusių nuostolių. Pareiškėjui išmokėtas visas pagal konkrečias Sutarties veiklas numatytas finansavimas, vadinasi nepasiekus Sutartyje (ir jos pakeitimuose) nustatytų rodiklių tokia reikšme, kokia buvo sulygta, galima daryti išvadą, jog pareiškėjui išmokėta didesnė suma nei priklauso, t. y. nuostoliai ES ir nacionaliniam biudžetams yra atsiradę.

34. Dėl finansinės korekcijos atitikimo teisės aktų reikalavimams ir proporcingumo, APVA nurodė, jog ir APVA, ir Aplinkos ministerija, priimdama Įsakymą, vadovavosi nagrinėjamai situacijai aktualiu teisiniu reguliavimu. Rekomendacijos yra skelbiamos viešai, tad pareiškėjas turėjo visas galimybes susipažinti ir numatyti jam gresiančias sankcijas, suvokti ir įvertinti kriterijus, sąlygojusius apimtį, kuria išlaidos buvo pripažintos netinkamomis finansuoti. Už tokio pobūdžio pažeidimus, koks buvo nustatytas pareiškėjui, numatytos galimos taikyti 20, 15, 10 ar 5 proc. dydžio finansinės korekcijos (procentinė dalis nuo visos projektui skirtos tinkamų finansuoti išlaidų sumos), priklausomai nuo rodiklio nepasiekimo procentinės dalies (skaičiuojama nuo Sutartyje nustatytos rodiklio reikšmės). Vadovaujantis Rekomendacijų 26^{3.2} punktu, finansinė korekcija nebuvo skaidoma atskirai pagal rodiklių rūšis, o visai Projekto tinkamų finansuoti išlaidų sumai pritaikyta viena didžiausia finansinė korekcija – 10 proc.

35. Pareiškėjo argumentas, kad jam turėjo būti suteiktas papildomas terminas stebėsenos rodiklių pasiekimui, klaidingas. Rekomendacijos iš tiesų numato galimybę pažeidimo ištaisymui, tačiau šiuo atveju turi būti tenkinamos visos keturios Rekomendacijų 5.1–5.4 punktuose nurodytos sąlygos. Šiuo atveju sąlygų visumos nėra, nes Projektas yra pasibaigęs, visi mokėjimai pagal Projekto sutartis yra atlikti, APVA Tyrimo išvadoje nustatytas pažeidimas yra susijęs su jau išmokėtomis lėšomis.

36. Pagal Aprašo 34 punkto nuostatą, pareiškėjas turėjo užtikrinti, kad visi paraiškoje planuojami naujai prijungti gyventojai turės vandens tiekimo sutartis ne vėliau kaip iki 2016 m. gruodžio 31 d. Nurodytas terminas, per kurį pareiškėjas turėjo su gyventojais sudaryti vandens tiekimo sutartis, yra naikinamasis – nei Apraše, nei kituose teisės aktuose nėra numatyta galimybė jį pratęsti arba atnaujinti.

37. Skundžiamas Įsakymas atitinka VAI 8 straipsnio 1 dalies reikalavimus, jame nurodytas jo priėmimo teisinis ir faktinis pagrindas, jo apskundimo tvarka. Prieš APVA parengiant Išvadą ir Aplinkos ministerijai priimant Įsakymą, pareiškėjas buvo išklaustas, jam sudaryta galimybė pateikti savo argumentus ir įrodymus. Tyrimo išvada atitinka VAI 3 straipsnyje įtvirtintą proporcingumo principą, be to, šie abu dokumentai (Įsakymas ir Išvada) kartu pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo formuluojamą praktiką turi būti vertinami kaip vienas dokumentas, kurio sprendžiamoji dalis yra Įsakymas, o motyvuojamoji – Išvada.

38. Trečiasis suinteresuotas asmuo Kauno miesto savivaldybės administracija (toliau – ir Administracija) atsiliepime į pareiškėjo skundą prašė jį tenkinti.

39. Administracija palaikė pareiškėjo skundą ir papildomai nurodė, kad Administracija partnerio teisėmis su pareiškėju 2008 m. gruodžio 1 d. pateikė Agentūrai paraišką dėl Projekto finansavimo. Pareiškėjas ir Administracija (Projekto partneris) 2008 m. gruodžio 1 d. sudarė Jungtinės veiklos (partnerystės) sutartį Nr. 201-2-2467, kuria, be kita ko, šalys įsipareigojo kooperuoti savo darbą, lėšas ir žinias bei įvairiapusiškai bendradarbiauti Partnerystės sutartyje nustatyta tvarka ir sąlygomis, įgyvendinant Projektą, jeigu bus gauta Europos Sąjungos Sanglaudos fondo, Bendrojo finansavimo parama, siekiant užtikrinti gyventojams kokybišką vandens tiekimą ir nuotekų tvarkymą.

40. Kauno miesto savivaldybė (toliau – ir Savivaldybė) yra pareiškėjo steigėja ir visų bendrovės akcijų valdytoja, atsakinga už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimą mieste, ir išskirtinai suinteresuota, jog pareiškėjo vykdoma veikla būtų sklandi, nepertraukiama ir Savivaldybės gyventojų (vartotojų) išlaidos minėtoms paslaugoms gauti nepadidėtų dėl išimtinai tikslingai panaudotų ir šiuo atveju nepagrįstai susigražinti siekiamų netinkamomis finansuoti pripažintų lėšų išieškojimo.

41. Įsakymu išieškoma suma yra labai didelė, Savivaldybei aktualu, kad pareiškėjas nepatirtų nepagrįstai per didelių nuostolių, kurie neabejotinai atsilieptų investicijų bendrovės veiklai sumažėjimu, kas ilgalaikėje perspektyvoje taip pat gali turėti įtakos bendrovės teikiamų paslaugų kainų nustatymui ir kitų pareiškėjo nepertraukiamų funkcijų vykdymui. Kauno miesto bendruomenės (o taip pat ir visos visuomenės) interesas turėti kuo švaresnę ir mažiau užterštą aplinką šiuo atveju siejasi su kitu viešuoju interesu – bendruomenei prieinamų, kokybiškų viešojo vandens tiekėjo paslaugų užtikrinimu.

42. Projekto esminis įgyvendinimo laikotarpis iš esmės sutapo su pasaulio ekonomikos (finansų) krize (2007–2011 m.), kuri ypač stipriai buvo jaučiama Lietuvoje. Iš pateiktų įrodymų (atliktų apklausų konkrečių gyventojų, nepasinaudojusių galimybe prisijungti) akivaizdžiai matyti, kad neprisijungimą prie nuotekų surinkimo ir vandentiekio tinklų lėmė finansinių galimybių neturėjimas. Pareiškėjas šiam veiksmui jokios esminės įtakos turėti negalėjo, nors įvertindamas šią problemą, pareiškėjas ėmėsi esminių įmanomų sprendimo būdų (koofinansavimo, pasiūlymo dėl lengvatinių paskolų sąlygų ir kt.), į ką visiškai nepagrįstai nebuvo atsižvelgta.

43. Pareiškėjas neslėpė objektyviai iškilusių sunkumų, juos įvertinęs ėmėsi ne tik adekvačių, tačiau maksimalių įmanomų sprendimo būdų, juos reguliariai koordinavo su atsakovu bei APVA, todėl skundžiamieji sprendimai (Išvada bei Įsakymas) yra akivaizdžiai neteisingi, neteisėti, nepagrįsti ir dėl to naikintini. Teismas turi įvertinti ir tai, kad priėmus pareiškėjai nepalankų

sprendimą, įpareigojant jį grąžinti netinkamomis finansuoti pripažintą ir pareiškėjui išmokėtą 679 044,22 Eur lėšų sumą, bus ne tik sutrikdyta sklandi pareiškėjo veikla, bet nukentės esami vartotojai, t. y. bus pažeistas viešasis interesas. Įgyvendinus Projektą gyventojams suteikta galimybė prisijungti niekur neišnyksta, nors gautas projektines lėšas įmonė faktiškai jau yra panaudojusi pagal tikslinę jų paskirtį. Taigi tokiu būdu būtų pažeistos pareiškėjo pagrįstos teisės ir teisėti lūkesčiai.

II.

44. Vilniaus apygardos administracinis teismas 2018 m. gegužės 21 d. sprendimu pareiškėjo skundą atmetė.

45. Teismas nurodė, kad ginčas byloje kilo dėl Įsakymo, kuriuo pareiškėjas įpareigotas grąžinti netinkamomis finansuoti pripažintas jam išmokėtas lėšas (679 044,22 Eur), teisėtumo bei pagrįstumo.

46. Teismas iš į bylą pateiktų rašytinių įrodymų nustatė, kad: pareiškėjas, veikiantis kartu su partneriu Kauno miesto savivaldybės administracija 2008 m. gruodžio 1 d. APVA pateikė paraišką dėl Projekto finansavimo; Aplinkos ministro 2009 m. birželio 17 d. įsakymu Nr. D1-336 pareiškėjui buvo skirtas 59 995 451,53 Lt dydžio finansavimas (pastaba: minėtu įsakymu Pareiškėjui buvo skirtas 24 365 600,41 Lt finansavimas); Pareiškėjas ir APVA 2009 m. birželio 29 d. pasirašė Sutartį, pagal kurios Bendrųjų sąlygų 2.1.1 punktą pareiškėjas įsipareigojo siekdama Sutarties 1 priede numatytų Projekto tikslų, uždavinių ir rezultatų, įgyvendinti Projektą taip, kaip aprašyta Sutartyje. Sutarties 1 priedo „Projekto aprašymas“ 7 lentelėje „Stebėsenos rodikliai“ buvo numatyti šie stebėsenos rodikliai: „Gyventojai prisijungę prie naujai įrengtų nuotekų surinkimo tinklų (skaičius)“ – 5 770; šalys 2014 m. birželio 17 d. Susitarimu dėl Sutarties pakeitimo pakeitė Sutarties 1 priedo „Projekto aprašymas“ 7 lentelėje „Stebėsenos rodikliai“ buvusius rodiklius ir nustatė šiuos rodiklius: rodiklis „Gyventojai prisijungę prie naujai įrengtų nuotekų surinkimo tinklų (skaičius)“ – 3 630; rodiklis „Gyventojai prisijungę prie naujų vandentiekio tinklų (skaičius)“ – 2 394; pareiškėjas 2015 m. gruodžio 10 d. galutinėje Projekto įgyvendinimo ataskaitoje nurodė, kad gyventojų, prisijungusių prie naujai įrengtų nuotekų surinkimo tinklų skaičius iki šios ataskaitos pateikimo yra 1 927 (53 proc. planuotos reikšmės); gyventojų, prisijungusių prie naujai įrengtų vandentiekio tinklų skaičius – 1 302 (54,4 proc. planuotos reikšmės), APVA 2016 m. vasario 29 d. raštu Nr. 1 patvirtino šią ataskaitą, Pagal Aprašo 2016 m. sausio 29 d. redakciją, pareiškėjas privalėjo užtikrinti, jog visi paraiškoje planuojami naujai prijungti gyventojai turės vandens tiekimo sutartis ne vėliau kaip iki 2016 m. gruodžio 31 d.; pareiškėjas pateiktoje 2016 m. gruodžio 31 d. Ataskaitoje po Projekto užbaigimo Nr. 1 nurodė, kad rodiklio „gyventojai, prisijungę prie įrengtų naujų vandentiekio tinklų“ planuota pasiekti reikšmė yra 2 394, faktiškai pasiekta reikšmė – 1 806, rodiklio „gyventojai, prisijungę prie naujai įrengtų nuotekų surinkimo tinklų“ planuota pasiekti reikšmė 3 630, faktiškai pasiekta reikšmė – 2 533.

47. Teismas taip pat nustatė, kad APVA 2017 m. gegužės 2 d. Pranešimu apie įtariamą pažeidimą įvertino Projekto stebėsenos rodiklių „gyventojai, prisijungę prie įrengtų naujų vandentiekio tinklų“ ir „gyventojai, prisijungę prie naujai įrengtų nuotekų surinkimo tinklų“ pasiekimą, atsižvelgdama į pareiškėjo paaiškinimus bei į visas aplinkybes, priėmė sprendimą inicijuoti pažeidimo tyrimą; Atlikusi pažeidimo tyrimą, APVA 2017 m. rugpjūčio 18 d. Išvadoje išanalizavusi rodiklių nepasiekimo priežastis, nustatė, kad rodiklio „gyventojai, prisijungę prie naujai įrengtų nuotekų surinkimo tinklų“ nepasiekimas yra 28 proc., rodiklio „gyventojai, prisijungę prie įrengtų naujų vandentiekio tinklų“ nepasiekimas – 23 proc., atsižvelgdama į tai, APVA konstatavo Aprašo 34 punkto, Sutarties Bendrųjų sąlygų 2.1.1. punkto ir Sutarties 1 priedo 7 punkto pažeidimą ir vadovaudamasi Rekomendacijų 26³.2 punktu pritaikė 10 procentų finansinę korekciją, pripažindama netinkamomis finansuoti 742 420,66 Eur Projektui skirtos sumos; ginčijamu Įsakymu, vadovaujantis Išvada, netinkamomis finansuoti pripažinta 679 044,22 Eur pareiškėjui išmokėta lėšų suma, kurią pareiškėjas įpareigotas grąžinti ne vėliau kaip per 90 dienų nuo Įsakymo įsigaliojimo.

48. Vertindamas pareiškėjo argumentus, kad pažeidimo tyrimas neturėjo būti pradėtas ir pažeidimas neturėjo būti nustatytas, kadangi stebėsenos rodiklis nebuvo pasiektas dėl aplinkybių, kurioms pareiškėjas negalėjo daryti įtakos, teismas pateikė PAFT 191¹ punkte, Rekomendacijų 26^{1.2} ir 26² punktuose nustatytą teisinį reguliavimą. Įvertinęs minėtų nuostatų turinį, teismas darė išvadą, kad stebėsenos rodiklio nepasiekimas nesudaro besąlyginės pareigos inicijuoti pažeidimo tyrimą, ar juo labiau, nustatyti pažeidimą; vadovaujantis Rekomendacijų nuostatomis, galimybė nepradėti pažeidimo tyrimo ar nenustatyti pažeidimo gali būti siejama su nuo projekto vykdytojo nepriklausančiomis aplinkybėmis, kurių įtakos stebėsenos rodiklio reikšmės nepasiekimui jis negalėjo sumažinti.

49. Teismas nurodė, kad APVA Išvadoje nustatyti veiksniai, dėl kurių pareiškėjas nepasiekė stebėsenos rodiklio ir kurio pareiškėjas negalėjo sumažinti, t. y. dėl gyventojų skaičiaus sumažėjimo, dėl to, kad būstas tapo nemokus, dėl to, kad turi asmeninius nuotekų valymo įrenginius, dėl to, kad turi asmeninius vandens gręžinius. Teismas sprendė, kad APVA atlikdama pirminį pažeidimo tyrimą, pateikdama pareiškėjui Išvados projektą, suteikė galimybę Projekto vykdytojui pateikti papildomą informaciją ir paaiškinimus, kuriuose pareiškėjas prašė Agentūros atsižvelgti į gyventojų skaičiaus mažėjimą nuo 2009 m. birželio 29 d., taip pat į kitas priežastis, kurių pareiškėjas negalėjo įtakoti (savininkai išvykę į užsienį, neturi finansinių galimybių, turi geriamojo vandens šulinį, gręžinį). Teismo vertinimu, APVA Išvadoje įvertino visus pareiškėjo nurodytus veiksnus, o pareiškėjas nenurodė, kad APVA išvados ar rodiklių nepasiekimo procentinės reikšmės yra netikslios ar neteisingos, teismas pažymėjo, kad APVA skaičiavimai artimi pareiškėjo skaičiavimams (skiriasi tik vienu procentiniu punktu).

50. Dėl pareiškėjo argumentų, kad galiojantis teisinis reguliavimas nenumatė gyventojams imperatyvios pareigos geriamajam vandeniui naudoti reikalingas komunikacijas prijungti prie geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros, teismas nurodė, kad pagal Rekomendacijų nuostatas, pažeidimo nustatymui reikšmės turi tai, ar veiksniai, galėję sąlygoti rodiklio reikšmės nepasiekimą, buvo žinomi projekto finansavimo ir administravimo sutarties pasirašymo metu. Teismas palygino galiojančią Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo (toliau – ir GVTNTĮ) redakciją (2018 m. sausio 12 d. įstatymo redakcija) su Sutarties sudarymo metu galiojusia minėto įstatymo redakcija (2006 m. liepos 13 d. įstatymo redakcija) ir darė išvadą, kad jose gyventojams nebuvo numatyta besąlyginė pareiga jungtis prie nutiestų vandentiekio tinklų ir buvo sudaryta galimybė individualiam vandens išgavimui. Teismas sprendė, kad dar Sutarties sudarymo metu pareiškėjas turėjo ir galėjo įvertinti galiojusio teisinio reglamentavimo įtaką stebėsenos rodiklių pasiekimui ir ši aplinkybė nelaikytina pagrįsta priežastimi, sąlygojusia stebėsenos rodiklio nepasiekimą. Pareiškėjas, žinodamas apie teisės aktų suteiktą galimybę gyventojams apsirūpinti geriamuoju vandeniu individualiai, prisiėmė visą su šiuo veiksmu susijusių neigiamų padarinių atsiradimo riziką.

51. Dėl pareiškėjo nurodyto teisinio reguliavimo pasikeitimo, t. y. vienos iš stebėsenos rodiklių nepasiekimo priežasčių, teismas nurodė, kad APVA atsiliepime, taip pat Išvadoje matyti, jog APVA įvertino pasikeitusį teisinį reguliavimą, vadovaudamasi Aprašo 4 priede nurodyta rodiklių skaičiavimo metodika, pagal kurią nuo būstų skaičiaus buvo apskaičiuotas gyventojų skaičius. Teismo vertinimu, net ir pripažinus, kad dėl pasikeitusio teisinio reglamentavimo padidėjo pareiškėjo stebėsenos rodiklis, tai negali būti pripažinta pagrįstu veiksmu, kuris nepriklausė nuo pareiškėjo, nes nauji stebėsenos rodikliai buvo įtvirtinti šalių Susitarimu. Teismas nenustatė, kad pareiškėjas buvo priverstas pasirašyti šį Susitarimą, todėl konstatavo, kad jis laisva valia prisiėmė iš jo kylančius įsipareigojimus. Todėl teismas atmetė kaip nepagrįstus pareiškėjo argumentus šiuo klausimu ir darė išvadą, kad pasikeitęs teisinis reguliavimas šiuo atveju nepripažintinas aplinkybe, pateisinančia stebėsenos rodiklio reikšmės nepasiekimą.

52. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, teismas konstatavo, jog pareiškėjo nurodytos aplinkybės, dėl kurių jis nepasiekė stebėsenos rodiklių, nelaikytinos veiksniais, kurių įtakos pareiškėjas negalėjo sumažinti, ir nesudarė pagrindo APVA nepradėti pažeidimo tyrimo arba nenustatyti pažeidimo, o APVA pagrįstai nustatė, kad pareiškėjas nepasiekė rodiklių „gyventojai, prisijungę prie naujai įrengtų nuotekų surinkimo tinklų“ (28 proc.) ir „gyventojai neprisijungę prie

naujai įrengtų vandentiekio tinklų“ (23 proc.) reikšmės ir pažeidė Aprašo 34 punkto, Sutarties bendrųjų sąlygų 2.1.1 punkto bei Sutarties 1 priedo 7 punkto nuostatas.

53. Vertindamas pareiškėjo argumentus dėl taikytos finansinės korekcijos dydžio, teismas vadovavosi Rekomendacijų 26³ punkto nuostatomis ir nurodė, kad Rekomendacijų 26^{1.2} punkte numatytais atvejais taikomos finansinės korekcijos dydis apskaičiuojamas atsižvelgiant į rodiklio nepasiekimo procentinę dalį, skaičiuojamą nuo projekto finansavimo ir administravimo sutartyje nustatytos rodiklio reikšmės. Tuo atveju, kai rodiklio nepasiekimo procentinė dalis yra 25–40 proc., taikomas finansinės korekcijos dydis (procentinė dalis nuo visų projektui skirtos tinkamų finansuoti išlaidų sumos) sudaro 10 proc. Agentūrai Išvadoje nustačius, kad pareiškėjas nepasiekė stebėsenos rodiklių atitinkamai 28 ir 23 procentais, pagrindai buvo pritaikyta 10 proc. finansinė korekcija nuo Projektui skirtos tinkamų finansuoti išlaidų sumos, t. y. pagal Rekomendacijų 26^{3.2} punktą pritaikyta tik viena didžiausia finansinė korekcija.

54. Įvertinęs APVA surašytos Išvados dalį, kurioje nurodytas pareiškėjui pritaikytos finansinės korekcijos teisinis ir faktinis pagrindas, teismas nurodė, kad skundžiamame Įsakyme nustatyta finansinė korekcija (679 044,22 Eur) atitinka proporcingumo principą, nepažeidžia finansinių korekcijų tikslų ir viešojo intereso, pritaikytos poveikio priemonės dydis atitinka pažeidimo mastą. Šią išvadą teismas grindė aplinkybe, kad iki nustatyto termino nebuvo pasiekti abu rezultato stebėsenos rodikliai, jų nepasiekimo mastas pakankamai didelis (28 proc. ir 23 proc.). Teismas iš Juridinių asmenų registro nustatė, kad pareiškėjas veikia nuo 1991 m. balandžio 16 d., taigi jis yra savo srities profesionalas, todėl inicijuodamas Projektą privalėjo numatyti visas Projekto tinkamo neįgyvendinimo rizikas. Teismo vertinimu byloje nebuvo duomenų, kad prieš teikdamas Paraišką, pareiškėjas atliko rizikų vertinimą, todėl jam teko prisiimti visas iš Sutarties vykdymo kilusias neigiamas pasekmes.

55. Kaip nepagrįstus teismas atmetė pareiškėjo argumentus, kad jis pasiekė Sutarties tikslą ir sudarė galimybę prisijunti prie vandentiekio ir nuotekų tinklų gyventojams ateityje. Įvertinęs Lėšų administravimo taisyklių 2 punkte nurodytą pažeidimo teisinę sąvoką, Aprašo 34 punkto nuostatą, kad pareiškėjas turi užtikrinti, kad visi paraiškoje planuojami naujai prijungti gyventojai turės vandens tiekimo sutartis ne vėliau kaip iki 2016 m. gruodžio 31 d., teismas darė išvadą, kad finansavimas Projektui pagal Sutartį įgyvendinti buvo skirtas būtent ne tik nutiesti vandentiekio ir nuotekų surinkimo tinklus, sudarant galimybę gyventojams prisijungti prie naujai nutiestų tinklų, tačiau ir realiai padidinti gyventojų, prisijungusių prie įrengtų vandentiekio ir nuotekų surinkimo tinklų, skaičių, tokiu būdu pagerinant vartotojų gyvenimo sąlygas ir sumažinant neigiamą poveikį aplinkai. Teismas sprendė, kad nustatyti abu Lėšų administravimo taisyklėse nurodyti pažeidimo elementai, todėl pažeidimas konstatuotas ir finansinė korekcija, nepasiekus Sutartyje ir Susitarime įsipareigotų stebėsenos rodiklių, pritaikyta pagrindai.

56. Teismas atmetė pareiškėjo argumentą, kad Įsakymas turi būti naikinamas kaip neatitinkantis VAĮ 3 straipsnio ir 8 straipsnio 1 dalies nuostatų, nes jame tik pateikiama nuoroda į APVA Išvadą, atsakovas neatliko Agentūros Išvados argumentų teisingumo vertinimo. Teismas pažymėjo, kad LVAT praktikoje laikomasi nuoseklios pozicijos šiuo klausimu ir pripažįstama, kad pažeidimo tyrimo išvada ir ministro įsakymai laikytini ir turi būti vertinami kaip vientisas dokumentas, kurio sprendžiamąja dalimi yra ministro įsakymai, o motyvuojamąja – pažeidimo tyrimo išvada. Teismo vertinimu, pareiškėjo teisė į veiksmingą jo pažeistų teisių gynimą šiuo atveju nebuvo pažeista, nes kilusio ginčo nagrinėjimas teisme užtikrino veiksmingą jo teisių gynimą. Apibendrinamas teismas konstatavo, kad ginčijamas Įsakymas priimtas įvertinus visas faktines aplinkybes, tinkamai pritaikius teisės aktų nuostatas, laikytinas teisėtu bei pagrįstu, todėl nėra pagrindo jį panaikinti.

57. Teismas netenkino pareiškėjo prašymo teismo kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo. Teismas vadovavosi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ir ABTĮ) 4 straipsnio 3 dalimi ir nurodė, kad teismas turi diskrecijos teisę kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą, kai iškyla Europos Sąjungos teisės aktų aiškinimo ar galiojimo klausimas, kurį išnagrinėti būtina tam, kad sprendimas

byloje būtų priimtas, tačiau nagrinėjamoje byloje, teismo vertinimu, nebuvo poreikio aiškinti Europos Sąjungos teisės aktų turinį ar jų galiojimo klausimus.

58. Teismas taip pat netenkino pareiškėjo prašymo kreiptis į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą dėl norminio administracinio akto – Rekomendacijų – teisėtumo. Teismas pažymėjo, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2010 m. gruodžio 10 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-2896/2011 konstatavo, jog Rekomendacijos nėra laikomos norminio pobūdžio aktu ir neturi norminiam aktui būdingo visuotinio privalomumo požymio, o Rekomendacijose įtvirtintos nuostatos – tai savo esme tam tikros pažeidimų tyrimo ir nustatymo gairės, skirtos jose nurodytoms institucijoms (jų darbuotojams).

III.

59. Pareiškėjas apeliaciniame skunde prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2018 m. gegužės 21 d. sprendimą ir jo skundą tenkinti – panaikinti Įsakymą.

60. Pareiškėjas apeliacinį skundą grindžia iš esmės tais pačiais argumentais, kurie dėl Įsakymo neteisėtumo ir nepagrįstumo nurodyti skunde pirmosios instancijos teismui. Papildomai pareiškėjas nurodo, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas netinkamai motyvuotas, priimtas nevisapusiškai ištyrus byloje pateiktus įrodymus bei nurodytas reikšmingas aplinkybes dėl prie įrengtų vandentiekio ir nuotekų tinklų prisijungusių gyventojų ir aplinkybes, nulėmusias gyventojų neprisijungimą prie tinklų.

61. Pirmosios instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė PAFT 191¹ punkto nuostatas dėl stebėsenos rodiklių nepasiekimo priežasčių vertinimo, neatsižvelgė į pareiškėjo nurodytas aplinkybes dėl stebėsenos rodiklių nepasiekimo ir nevertino to, jog po 2016 m. gruodžio 31 d. prie naujai įrengtų vandentiekio ir nuotekų surinkimo tinklų prisijungia vis daugiau gyventojų. Iki 2018 m. birželio 12 d. prie naujai įrengtų vandentiekio tinklų iš viso prisijungė 1 065 būstų, prie nuotekų surinkimo tinklų – 1 420 būstų. Todėl stebėsenos rodiklių nepasiekimas iki 2018 m. birželio 12 d. yra 13,94 proc. (prisijungusių prie nuotekų surinkimo tinklų) ir 2,11 proc. (prisijungusių prie vandentiekio tinklų), o iki 2020 m. spalio mėn., pareiškėjo vertinimu, stebėsenos rodikliai bus visiškai pasiekti. Todėl nėra jokio pagrindo taikyti finansinę korekciją.

62. Tai, jog rodikliai nepasiekti dėl priežasčių, nepriklausančių nuo Projekto vykdytojo, bei priežasčių, buvusių nežinomų Sutarties pasirašymo metu, remiantis PAFT 191¹ punktu, sudaro pakankamą teisinį pagrindą nepradėti pažeidimo tyrimo dėl stebėsenos rodiklių nepasiekimo, o jį pradėjus, sudaro teisinį pagrindą jį pabaigti, stebėsenos rodiklio nepasiekimo nepripažįstant pažeidimu. Šių aplinkybių pirmosios instancijos teismas nevertino, todėl jo sprendimas yra nepagrįstas ir neteisėtas. Nors teismas pagrįstai konstatavo, kad PAFT ir Rekomendacijų nuostatos suponuoja išvadą, kad stebėsenos rodiklio nepasiekimas nesudaro besąlyginės pareigos inicijuoti pažeidimo tyrimą, ar juo labiau, nustatyti pažeidimą, tačiau vėliau nepagrįstai konstatuota, kad šiuo konkrečiu atveju, Pareiškėjo nurodytos aplinkybės, sąlygojusios rodiklio nepasiekimą, nelaikytinos veiksniais, kurių įtakos nustatytų stebėsenos rodiklių nepasiekimui pareiškėjas negalėjo sumažinti.

63. Projekto stebėsenos rodikliai nebuvo pasiekti todėl, kad dalis būstų yra negyvenami, gyventojai neturi finansinių galimybių prisijungti prie naujai įrengtų vandentiekio ir nuotekų tinklų, dalis gyventojų apskritai neturi sanitarinių mazgų arba naudoja vandenį iš šulinių / gręžinių, turi individualius nuotekų šalinimo įrenginius. APVA Išvadoje taip pat pažymėjo, kad šios priežastys, vertinant stebėsenos rodiklių nepasiekimą, yra svarbios aplinkybės. Tačiau APVA nesilaikė jos pačios nustatytų sąlygų dėl rodiklių nepasiekimo priežasčių pripažinimo pagrindomis.

64. Teismas taip pat nepagrįstai konstatavo, kad teisės aktų pasikeitimas nėra laikytinas nuo pareiškėjo valios nepriklausančia ir stebėsenos rodiklio nepasiekimą pateisinančia aplinkybe. Neįvertindamas byloje esančių įrodymų ir netinkamai aiškindamas teisės aktų nuostatas, teismas taip pat konstatavo, kad Susitarimas dėl Sutarties pakeitimo buvo sudarytas Pareiškėjo ir APVA bendru sutarimu, o byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad Pareiškėjas reikė prieštaravimus dėl Susitarimo dėl Sutarties pakeitimo sudarymo. Keičiant aktualius stebėsenos rodiklių skaičiavimui teisės aktus (Aprašo 4 priedą), buvo atsižvelgiama į statistinį gyventojų skaičių, tačiau faktiškai

būstuose gyvenusių asmenų skaičius buvo gerokai mažesnis. Pareiškėjas dėl pasikeitusio teisinio reguliavimo objektyviai negalėjo atsisakyti sudaryti Susitarimą dėl Sutarties pakeitimo APVA nurodytomis sąlygomis, kadangi nesudarius pirmiau nurodyto susitarimo, APVA būtų nutraukusi Sutartį, o Pareiškėjas būtų privalėjęs gražinti Projekto įgyvendinimui skirtas lėšas. Teisinio reguliavimo pasikeitimas lėmė stebėsenos rodiklių reikšmės – gyventojų skaičiaus – padidėjimą, nors Projekto vykdytojas, rengdamas Paraišką ir pasirašydamas Sutartį negalėjo numatyti būsimų teisinio reguliavimo pokyčių ir, tuo labiau, neturėjo galimybės jų kontroliuoti.

65. Pirmosios instancijos teismas sprendime nevertino, kokius pažeidimus padarė pareiškėjas bei ar dėl jų atsirado ir galėjo atsirasti nuostoliai nacionaliniams ir (arba) Europos Bendrijų biudžetui. Pareiškėjo teigimu, nepagrįsta teismo išvada, kad nagrinėjamu atveju yra nustatyti abu Lėšų administravimo taisyklėse įtvirtinti pažeidimo elementai – Lietuvos Respublikos ir (arba) Europos Sąjungos teisės aktų ir (arba) tarptautinių sutarčių nuostatų pažeidimas veikimu arba neveikimu, dėl kurio atsirado arba galėjo atsirasti nacionalinio ir (arba) Europos Bendrijų biudžeto nuostolių. Teismas nenurodė nei kokį Lietuvos Respublikos ir (arba) Europos Sąjungos teisės aktų ir (arba) tarptautinių sutarčių nuostatų pažeidimą sąlygojo pareiškėjo veiksmai, nei kokie nuostoliai dėl tokių tariamų pareiškėjo veiksmų atsirado (galėjo atsirasti), nebuvo vertinama, ar tariamas Aprašo 34 punkto pažeidimas lėmė ir/ar galėjo lemti nacionalinio ir (arba) Europos Sąjungos biudžeto nuostolių atsiradimą, kaip tai numatyta Lėšų administravimo taisyklių 3 punkte.

66. Priešingai nei nepagrįstai konstatuota teismo sprendime, Projekto vykdytojas, įgyvendindamas Projektą, laikėsi Europos Sąjungos, nacionalinių teisės aktų, Sutarties nuostatų, tinkamai ir laiku įgyvendino visas Projekto veiklas už Projekto Paraiškoje numatytą lėšų sumą, sukūrė funkcionuojančią vandentiekio ir nuotekų surinkimo tinklų sistemą, prie kurios gyventojai turi ir turės galimybę prisijunti ir po Projekto įgyvendinimo laikotarpio. Projekto įgyvendinimui skirtos lėšos buvo panaudotos pagal tikslinę jų paskirtį, užtikrinant Veiksmų programos tikslų įgyvendinimą. Todėl Pareiškėjas negali būti baudžiamas už tinkamą ir iš anksto suplanuotą, su APVA Sutartyje suderintą Projekto veiklų įgyvendinimą, taikant finansinę korekciją nepriklausomai nuo to, kad nebuvo pasiekti stebėsenos rodikliai, juolab, kad tai yra nuolat kintantis veiksnys. Todėl atsakovas, APVA ir pirmosios instancijos teismas nepagrįstai ir neteisėtai konstatavo tariamą pažeidimo egzistavimą dėl stebėsenos rodiklių nepasiekimo bei įpareigojo Projekto vykdytoją gražinti dalį išmokėtų finansinės paramos lėšų.

67. Net ir tuo atveju, jeigu būtų laikoma, kad objektyviai egzistuoja tariamai nustatyti pažeidimai, pirmosios instancijos teismas nukrypo nuo formuojamos teismų praktikos ir nepagrįstai konstatavo, kad APVA Išvadoje siūloma taikyti ir Įsakymu pritaikyta 10 proc. dydžio nuo Sutarties vertės finansinė korekcija yra proporcinga APVA nustatytam tariamam pažeidimui. Šiuo atveju teismas turėjo sumažinti taikomą finansinę korekciją atsižvelgiant į proporcingumo principą (VAĮ 3 str.) ir finansinės korekcijos tikslus. Vilniaus apygardos administracinis teismas išnagrinėjęs administracines bylas Nr. eI-599-790/2018 ir eI-535-764/2018, kurių faktinės aplinkybės analogiškos šiai bylai, konstatavo, kad pritaikyta 5 proc. finansinė korekcija yra neproporcinga nustatytam pažeidimui ir jo mastui. Šiuo atveju pareiškėjui buvo pritaikyta net 10 proc. finansinė korekcija, todėl, vadovaujantis horizontaliuoju precedentu, pirmosios instancijos teismas turėjo panaikinti Įsakymą vien dėl finansinės korekcijos neproporcingumo. Pareiškėjas pabrėžia, kad finansinės korekcijos taikymas yra išimtinė priemonė, kuri turi būti taikoma atsižvelgiant į nustatytų reikalavimų neatitikimo pobūdį, sunkumą ir kitas aplinkybes. Šiuo atveju, nei pirmosios instancijos teismas, nei APVA ir Aplinkos ministerija nevertino pažeidimo (su kuriuo Pareiškėjas nesutinka) pobūdžio, jo pasekmių (nėra sukeliama žala nei ES, nei nacionaliniam biudžetui), pareiškėjo veiksmų ir pastangų išvengti nustatytų rodiklių nepasiekimo, aplinkybių, dėl kurių iki nustatyto termino nebuvo pasiekti stebėsenos rodikliai, t. y. netaikė proporcingumo reikalavimo, nevertino, ar kilo biudžetui atlygintina žala.

68. Pirmosios instancijos teismas nevertino pareiškėjo skundo punkto argumentų, dėl papildomo termino stebėsenos rodikliams pasiekti suteikimo. Teismas visiškai neatsižvelgė ir sprendime nemotyavo, kad nepasiektas stebėsenos rodiklis neturėjo jokios neigiamos įtakos ES biudžetui, bei priešingai, pritaikyta finansinė korekcija turėtų itin didelę neigiamą įtaką pareiškėjo

veiklai. Pareiškėjas, įgyvendindamas Projektą, sukūrė infrastruktūrą, kuria gali naudotis visi vartotojai, kurie iki Projekto įgyvendinimo neturėjo tokios galimybės. Kitaip tariant, Pareiškėjas pasiekė Projekto tikslą, o nepasiektas stebėsenos rodiklis neturėjo jokios neigiamos įtakos ES biudžetui.

69. Pareiškėjas prašo apeliacinės instancijos teismo sustabdyti bylos nagrinėjimą ir ištirti Aprašo 34 punkto atitiktį Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo 23 straipsnyje (2014 m. birželio 12 d. įstatymo Nr. XII-939 redakcija) įtvirtintai asmenų teisei individualiai išgauti vandenį ir individualiai tvarkyti nuotekas, kartu ir atitiktį teisinės valstybės principui, Rekomendacijų 26³.2. punkto atitiktį VAĮ 3 straipsnio 3 punkte įtvirtintam proporcingumo principui, konstituciniam teisinės valstybės principui bei įstatymo viršenybės principui.

70. Rekomendacijų 26³.2. punkto nuostatos nenumato galimybės pritaikyti finansines korekcijas proporcingai, atsižvelgiant į individualias aplinkybes, lėmusias projekto rezultatų stebėsenos rodiklių nepasiekimą, bei pritaikyti finansines korekcijas proporcingai nepasiektai projekto rezultatų stebėsenos rodiklio daliai. Dėl to minėta Rekomendacijų nuostata prieštarauja VAĮ įtvirtintam proporcingumo principui, taip pat konstituciniam teisinės valstybės ir įstatymų viršenybės principui, kadangi finansinės sankcijos apskaičiavimas reglamentuojamas ne įstatymu, o žemesnės teisinės galio aktu. Pareiškėjo teigimu, Aprašo normos nesuderintos su GVTNTĮ, kuriame įtvirtinta asmenų teisė individualiai išgauti vandenį ir individualiai tvarkyti nuotekas.

71. Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai konstatavo, kad byloje nebuvo poreikio aiškinti ES teisės aktų ir dėl to atmetė pareiškėjo prašymą kreiptis į ESTT dėl prejudicinio sprendimo. Pareiškėjas tvirtina, kad apeliacinės instancijos teismo sprendimas šioje byloje bus galutinis ir neskundžiamas, todėl būtinas ESTT prejudicinis sprendimas. Šiuo atveju susiklosčiusi situacija dėl įstatymus įgyvendinančiuose aktuose įtvirtintų griežtų finansinių korekcijų dydžio taikymo, neatsižvelgiant į Projekto vykdytojo veiksmus viso Projekto vykdymo metu, neatitikimo proporcingumo principui yra akivaizdi, ypač atsižvelgiant į tai, jog įstatymus įgyvendinančiuose aktuose nurodytos skirtingos finansinių korekcijų taikymo ribos.

72. Pareiškėjas prašo kreiptis į ESTT dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikiant jo suformuluotą klausimą: ar SESV 5 straipsnyje, 69 straipsnyje įtvirtintas bendrasis Europos Sąjungos teisės proporcingumo principas, kuris Europos Sąjungos fondų finansavimo teisiniame reguliavime yra detalizuotas Europos Komisijos 2006 m. gruodžio 8 d. reglamento (EB) Nr. 1828/2006 ir Rekomendacijų dėl principų, kriterijų ir indikacinių skalių, kuriomis turi vadovautis Komisijos tarnybos, nustatydamos finansinius koregavimus, numatytus Reglamento Nr. 1164/94, įsteigiančio Sanglaudos fondą, II priedo H straipsnio 2 dalyje [C(2002) 2871], bei Europos Tarybos 2006 m. liepos 11 d. reglamento (EB) Nr. 1083/2006, nustatančio bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinančio Reglamentą (EB) N. 1260/1999, 98 straipsnyje, turi būti aiškinamas taip, jog, esant toliau nurodomoms faktinėms aplinkybėms – pirma, pareiškėjui tinkamai įvykdžius visas pagal Sutartį numatytas veiklas bei įgyvendinus Sanglaudos skatinimo veiksmų programoje, Aprašo 7 punkto, Projekto, Sutarties tikslus ir panaudojus skirtas lėšas išimtinai infrastruktūros sukūrimui, t. y. nesukeliant žalos ES biudžetui; antra, pareiškėjui nepasiekus rezultatų stebėsenos rodiklių dėl aplinkybių, kurios nepriklausė nuo pareiškėjo valios; trečia, pareiškėjui visomis priemonėmis ir būdais siekus įgyvendinti rezultatų stebėsenos rodiklius bei nuolat nuosekliai didinus rezultatų stebėsenos rodiklių pasiekimą, tačiau šių rezultatų rodiklių nepasiekus iki nustatyto termino tik nedideliu procentu (apie 25 proc. suplanuotų gyventojų), kuris toliau yra mažinamas po galutinės ataskaitos pateikimo; ir ketvirta, pažeidimo tyrimo metu bendradarbiavus su Įgyvendinančiąja institucija bei teikus įrodymus dėl aplinkybių, kurios pagrįstų finansinės korekcijos netaikymą ar mažesnės, pažeidimo pobūdžiui proporcingos finansinės korekcijos pritaikymą, – PAFT (2016 m. gruodžio 20 d. redakcija) ir Rekomendacijos (2016 m. birželio 16 d. suvestinė redakcija), tiek, kiek nenumato galimybės finansines korekcijas taikyti proporcingai, atsižvelgiant į nustatytus pažeidimus, individualias aplinkybes, pažeidžia bendrąjį Europos Sąjungos proporcingumo principą.

73. Atsakovas Aplinkos ministerija atsiliepime į apeliacinį skundą prašo jį atmesti, o

pirmosios instancijos teismo sprendimą palikti nepakeistą.

74. Atsakovas nurodo, kad pirmosios instancijos teismas visapusiškai ir išsamiai ištyręs bylos aplinkybes, tinkamai taikydamas materialines ir procesines teisės normas, nenukrypdamas nuo LVAT formuojamos praktikos priėmė teisėtą ir pagrįstą sprendimą.

75. Dėl apeliacinio skundo teiginių, kad stebėsenos rodiklių nepasiekimą lėmė teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas, atsakovas nurodo, kad pažeidimo nustatymui svarbu yra nustatyti ar veiksniai, galėję sąlygoti rodiklio reikšmės nepasiekimą, buvo žinomi projekto finansavimo ir administravimo sutarties pasirašymo metu, su kuo sutinka ir apeliantas. Nėra pagrindo spręsti, kad vandentvarkos srities teisinis reglamentavimas, nenumatantis imperatyvios pareigos gyventojams prisijungti prie vandentiekio ir nuotekų tinklų, laikytinas aplinkybe, kuri nebuvo nežinoma Sutarties sudarymo metu, sudaranti prielaidas nepradėti pažeidimo tyrimo, o jį pradėjus nutraukti nenustačius pažeidimo.

76. Nepagrįsti apelianto argumentai jog aplinkybėmis, kurios buvo nežinomos Sutarties sudarymo metu laikytina tai, kad dalis būstų yra negyvenami, gyventojai neturi finansinių galimybių prisijungti prie naujai įrengtų vandentiekio ir nuotekų tinklų, dalis gyventojų apskritai neturi sanitarinių mazgų arba naudoja vandenį iš šulinių / gręžinių, turi individualius nuotekų šalinimo įrenginius, dėl mažėjančio gyventojų skaičiaus. APVA dalį pareiškėjos nurodytų aplinkybių laikė pagrįstomis ir atsižvelgė į jas vertindama sutartinių įsipareigojimų įvykdymą, rezultatų stebėsenos rodiklių pasiekimą. APVA pripažino tas aplinkybes pagrįstomis, kurias pagrįdžiant buvo pateikti įrodymai jog nurodytos aplinkybės atsirado po Sutarties pasirašymo.

77. Atsakovas nesutinka su apeliacinio skundo argumentais, kad pasikeitus teisiniam reguliavimui ir perskaičiavus stebėsenos rodiklių reikšmes pareiškėjas objektyviai negalėjo atsisakyti sudaryti Susitarimą dėl Sutarties pakeitimo APVA nurodytomis sąlygomis. Byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad pareiškėja reišėe prieštaravimus dėl šio Susitarimo sudarymo, teikė pastabas ir pasiūlymus dėl Susitarimu keičiamų Projekto vykdymo sąlygų. Sutarties 10.4 punkte buvo nurodyti atvejai, kai sutarties sąlygos turi būti keičiamos ne vienašališkai, o bendru šalių sutarimu, pasirašant papildomą susitarimą dėl Sutarties pakeitimo. Vadovaujantis šiomis nuostatomis, pareiškėjas ir APVA pasirašė Susitarimą. Vykdamas Sutartį bei planuojant pasirašyti Susitarimą dėl sutarties pakeitimo, pareiškėjas galėjo teikti APVA informaciją apie būstus, nurodant adresus, kurie negali ir neplanuoja prisijungti prie bendrovės tiesiamų tinklų, tačiau tokios informacijos pareiškėjas neteikė.

78. Nepagrįstas apeliacinio skundo argumentas, kad teismas nepasisakė ir nevertino, kokius pažeidimus atliko pareiškėjas ir ar dėl jų atsirado ar galėjo atsirasti nuostoliai nacionaliniam ir (arba) Europos Bendrijų biudžetui, nes dėl minėto klausimo sprendime teismas pasisakė.

79. Atsakovas su pareiškėjo argumentais, kad pareiškėjas tinkamai įvykdė Projektą, kad stebėsenos rodiklių pasiekimui turėjo būti skiriamas papildomas laikotarpis ir suteikta galimybė pažeidimui ištaisyti, nesutinka ir nurodo iš esmės tuos pačius motyvus, kuriuos buvo išdėstęs skunde pirmosios instancijos teismui.

80. Atsakovas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvadomis dėl pritaikytos finansinės korekcijos atitikimo viešajam interesui, proporcingumo principui, finansinių korekcijų tikslui ir VAĮ 8 straipsnio nuostatomis. Atsižvelgiant į tai, kad rezultato stebėsenos rodiklio nepasiekimo mastas yra ženklus, kad nepasiekti abu Sutartyje nustatyti stebėsenos rodikliai, pirmosios instancijos teismas teisėtai ir pagrįstai sprendė, kad finansinė korekcija atitinka proporcingumo principą. Apeliaciniame skunde nurodytos bylos neturi precedento galios.

81. Atsakovo vertinimu, nepagrįstas pareiškėjo prašymas sustabdyti bylos nagrinėjimą ir inicijuoti norminę bylą Aprašo 34 punkto atitikties GVTNTĮ 23 straipsnyje įtvirtintai asmenų teisei individualiai išgauti vandenį ir individualiai tvarkyti nuotekas, kartu ir atitiktį teisinės valstybės principui, Rekomendacijų 26³.2. punkto atitiktį VAĮ 3 straipsnio 3 punkte įtvirtintam proporcingumo principui, konstituciniam teisinės valstybės principui bei įstatymo viršenybės principui.

82. Trečiasis suinteresuotas asmuo APVA atsiliepime į pareiškėjo apeliacinį skundą prašo jį atmesti ir pirmosios instancijos teismo sprendimą palikti nepakeistą. APVA atsiliepimą į apeliacinį

skundą grindžia iš esmės tais pačiais argumentais, kuriuos buvo nurodžiusi atsiliepime pirmosios instancijos teismui, ir papildo, kad šio teismo sprendimas yra pagrįstas ir teisėtas, paremtas visapusiškai ir objektyviai įvertintomis faktinėmis aplinkybėmis bei teisės aktų normomis.

83. Trečiasis suinteresuotas asmuo Kauno miesto savivaldybės administracija prisideda prie pareiškėjo apeliacinio skundo, palaiko jame išdėstytus motyvus ir prašo pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikinti, priimti naują sprendimą ir pareiškėjo skundą tenkinti.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a:

IV.

84. Nagrinėjamoje byloje ginčas kilo dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo, kuriuo projekto vykdytojas įpareigotas grąžinti netinkama finansuoti pripažintą jam išmokėtą paramos sumą.

85. Pagal Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 140 straipsnio 1 dalį teismas, apeliacine tvarka nagrinėdamas bylą, patikrina pirmosios instancijos teismo sprendimo pagrįstumą ir teisėtumą, neperžengdamas apeliacinio skundo ribų. Pažymėtina, kad byloje nenustatytos aplinkybės, dėl kurių turėtų būti peržengtos apeliacinio skundo ribos, bei nenustatyti sprendimo negaliojimo pagrindai, nurodyti ABTĮ 146 straipsnio 2 dalyje (ABTĮ 140 str. 2 d.), todėl apeliacinės instancijos teismas šią bylą apeliacine tvarka nagrinėja ir patikrina pirmosios instancijos teismo sprendimo pagrįstumą ir teisėtumą, neperžengdamas apeliacinio skundo ribų (ABTĮ 140 str. 1 d.).

86. Teismas mano tikslinga paminėti bendruosius principus, kuriais remiantis priima sprendimą šioje byloje. Visų pirma, teismas, įvertinęs visumą byloje taikytinų teisės aktų bei bylos aplinkybių, pažymi, kad ginčo teisiniai santykiai, kurie susiklostė tarp atsakovo ir projekto vykdytojo yra administraciniai teisiniai santykiai, o įpareigojimas grąžinti netinkamomis finansuoti pripažintas lėšas yra administracinės atsakomybės (plačiaja prasme) priemonė.

87. Iš esmės tokia pat išvada seka ne tik iš nacionalinės teisės tradicijos, bet ir įvertinant susijusios Europos Sąjungos teisės taikymo praktiką (žr., pvz., Europos Sąjungos Bendrasis Teismas 2013 m. rugsėjo 16 d. sprendime byloje *Ispanijos Karalystė prieš Europos Komisiją* analizuodamas panašią situaciją naudoja terminus „pažeidimas gali būti baudžiamas Sąjungos teisės aktais suteiktos teisės, kaip antai teisės į finansinę paramą, atėmimu“).

88. Iš aukščiau paminėtų aplinkybių seka, kad pagrindiniai teisės šaltiniai aiškinant ir taikant nepakankamai aiškias teisės normas yra administracinės, o ne civilinės teisės principai, tokie kaip kad administracinės atsakomybės priemonės paprastai yra taikomos esant subjekto kaltei. Taikant administracinės atsakomybės priemones ir esant teisės normoms neaiškioms, jos paprastai aiškinamos baudžiamąjo subjekto naudai, subjektai tarpusavio sutartimis negali pakeisti esminių administracinės atsakomybės sąlygų.

89. Iš skundžiamo įsakymo matyti, kad jis priimtas, be kita ko, vadovaujantis ir Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1443. Šių taisyklių 191¹ punkte (čia ir toliau remiamasi teisės aktų redakcijomis, galiojusiomis 2017 m. rugpjūčio 31 d., t. y. skundžiamo įsakymo priėmimo metu), yra numatyta, kad jeigu projekto vykdytojas, įgyvendinęs projekto veiklas, nepasiekia planuotų projekto stebėsenos rodiklių ir (arba) fizinių veiklos įgyvendinimo rodiklių, įgyvendinančioji institucija, įvertinusi rodiklių nepasiekimo priežastis, šiose taisyklėse ir Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklėse nustatyta tvarka gali inicijuoti pažeidimo tyrimą ir nustatyti pažeidimą arba jo nenustatyti.

90. Iš šios nutarties 89 punkte paminėtų teisės normų seka, kad nepasiekus planuotų projekto stebėsenos rodiklių ir (arba) fizinių veiklos įgyvendinimo rodiklių pažeidimas gali būti nustatomas arba nenustatomas. Taip pat iš šios nutarties 89 punkte paminėtų teisės normų seka, kad

įgyvendinančioji institucija negali ignoruoti projekto vykdytojo nurodomų rodiklių nepasiekimo priežasčių ir ji privalo nustatyti ar objektyviai egzistuoja projekto vykdytojo nurodytos priežastys.

91. Taip pat, teismo nuomone, šios nutarties 89 punkte paminėtos teisės normos atsižvelgiant į tai, kad jos nėra pakankamai aiškios, bei atsižvelgiant į bendruosius principus, paminėtus nutarties 88 punkte, aiškintinos, kaip nustatančios, kad esant svarbioms priežastims dėl ko nepasiekti planuoti projekto stebėsenos rodikliai ir (arba) fiziniai veiklos įgyvendinimo rodikliai, arba nesant projekto vykdytojo kaltės dėl paminėtų rodiklių nepasiekimo, arba kai rodiklio nepasiekimas yra sąlygotas veiksnių, nepriklausančių nuo projekto vykdytojo valios, pažeidimas neturi būti nustatomas.

92. Papildomai teismas pažymi, kad aukščiau paminėtos normos nustato administracinės atsakomybės (plačiąja prasme) priemonių taikymo sąlygas. Jos negali būti paneigiamos ar pakeičiamos žemesnės galios (ministro išleistais) norminiais aktais, taip pat negali būti paneigiamos ar pakeičiamos taikymo procese, tame tarpe ir sudarant administracinės sutartis, kokias ir yra ginčo 2009 m. birželio 29 d. sutartis dėl projekto Nr. VP3-3.1-AM-01-V-01-004 finansavimo.

93. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priimdama aukščiau paminėtas administracinio elgesio taisykles, kurios turi poveikį tretiesiems asmenims, ir pranešdama jas paskelbiant, kad nuo šio momento taikys jas atvejams, kuriems jos skirtos, atitinkamai apribojo savo ir pavaldžių institucijų diskreciją ir negali nukrypti nuo šių taisyklių, antraip būtų pažeidžiami vienodo požiūrio, teisinio saugumo ar teisėtų lūkesčių apsaugos principai.

94. Kaip matyti iš bylos medžiagos, pareiškėjas (projekto vykdytojas) teigia, kad rodikliai yra nepasiekti dėl priežasčių, nepriklausančių nuo Projekto vykdytojo, t. y. mažėjančio gyventojų skaičiaus, prie šios priežasties turi būti priskiriami ir atvejai, kai būsto savininkai yra išvykę ir nėra galimybių su jais susiekti, nes pastarieji išvykimo oficialiai nedeklaruoja; būstai faktiškai yra negyvenami; gyventojai neturi finansinių galimybių prisijungti; gyventojai neturi sanitarinių mazgų; gyventojai atsisako prisijungti, nes turi šulinius, vandens gręžinius, asmeninius buitinių nuotekų valymo įrenginius; gyventojai nėra teisiškai įpareigoti prisijungti; sutarties įgyvendinimo metu kilo ekonominė krizė. Kad šios priežastys objektyviai gali egzistuoti patvirtina seniūnijų duomenys, taip pat detalus neprijungtų turto vienetų sąrašas (I t., b. l. 382–390, 391–397).

95. Bet, kaip matyti iš skundžiamo Įsakymo ir betarpiškai su juo susijusios Išvados turinio, atsakovas dalinai įvertino tik gyventojų skaičiaus mažėjimą pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis. Kitos projekto vykdytojo nurodytos priežastys liko nenustatytos ir neįvertintos. Atsakovas ne tik nenustatė, ar objektyviai egzistuoja visos projekto vykdytojo nurodytos priežastys, bet ir nepasisakė, ar jos laikytinos svarbioms priežastims, dėl ko nepasiekti planuoti projekto stebėsenos rodikliai ir (arba) fiziniai veiklos įgyvendinimo rodikliai, ar yra projekto vykdytojo kaltė dėl paminėtų rodiklių nepasiekimo, ar rodiklio nepasiekimas yra sąlygotas veiksnių, nepriklausančių nuo projekto vykdytojo valios.

96. Be to, teismo nuomone, šioje byloje sprendžiant atsakomybės klausimą yra taikytinas tiek Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, tiek Europos Sąjungos teisėje (aukštesnės galios teisės aktuose nei ministro įsakymai, kuriais remiasi atsakovas) įtvirtintas proporcingumo principas.

97. Teismas primena, kad proporcingumo principas priskiriamas prie bendrųjų Sąjungos teisės principų ir kad jis reikalauja, kad Sąjungos institucijų veiksmai neviršytų to, kas yra tinkama ir būtina teisėtiems atitinkamų teisės aktų tikslams pasiekti, turint omenyje tai, kad iš kelių galimų tinkamų priemonių reikia rinktis mažiausiai ribojančią, o atsiradę nepatogumai neturėtų būti neproporcingi siekiamiems tikslams (žr. pvz. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo 2013 m. rugsėjo 16 d. sprendimą byloje *Ispanijos Karalystė prieš Europos Komisiją*).

98. Be to, pagal pasirašant Sutartį galiojančio 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1083/2006, nustatančio bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo bei panaikinancio Reglamentą (EB) N. 1260/1999 98 straipsnį valstybė narė nustačiusi pažeidimus ir vykdydama finansinį koregavimą privalo atsižvelgti į pažeidimų pobūdį, svarbą ir fondų finansinius nuostolius.

99. Taip pat 2001 m. kovo 2 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 448/2001, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1260/1999 įgyvendinimo taisykles dėl iš struktūrinių fondų

suteiktos paramos finansinių koregavimų atlikimo tvarkos 2 straipsnio 2 punktas įpareigojo valstybes nares panaikinant visą Bendrijos finansavimą arba jo dalį, atsižvelgti į neatitikimų pobūdį ir sunkumą bei fondų finansinį nuostolį.

100. Vėlesniame teisės akte – 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 – dar labiau akcentuojama būtinybė taikyti proporcingumo principą, individualizuoti atsakomybę, atsižvelgti į besikeičiančio gyvenimo realijas.

101. Teismo nuomone, norint tinkamai pritaikyti proporcingumo principą bei tinkamai atsižvelgti į pažeidimo pobūdį būtina nustatyti individualias pažeidimo aplinkybes bei pasekmes. Byloje yra duomenų, kad inžinieriniai tinklai yra perduoti eksploatacijai 2015 m. rugsėjo 30 d. (I t., b. l. 379), o projekto rodikliai prijungiant gyventojus turėjo būti pasiekti 2016 m. gruodžio 31 d. Turint omenyje, kad per tą laikotarpį turėjo būti pasirašytos sutartys, gyventojai turėjo gauti reikiamą finansavimą, turėjo būti atlikti reikiami projektavimo ir statybos darbai dėl atskirų gyventojų, byloje yra duomenų, kad ginčo rodikliai objektyviai negalėjo būti pasiekti dėl per trumpo laikotarpio. Dėl to, teismo nuomone, yra svarbu kiek įgyvendinant projektą gyventojų yra prisijungę ir po 2016 m. gruodžio 31 d. Paminėtos aplinkybės atsakovo liko nenustatytos ir neįvertintos.

102. Atsakovas akcentuoja, kad projekto vykdytojas galėjo numatyti kliūtis dėl sutarties įgyvendinimo. Dėl šių argumentų teismas pažymi, kad Sutartį pasirašė du subjektai, ir ginčo teisiniame santykiyje valstybę sutarties pasirašymo metu atstovavo atsakovas su pavaldžia Agentūra, kuri buvo profesionali ir kvalifikuota paramos finansavimo srityje ir privalėjo vertinti projekto pagrįstumą. Valstybės institucijos žymiai labiau nei projekto vykdytojas suprato ar privalėjo suprasti, kad projekto vykdymas bus apsunkintas emigracija, artėjančia ekonomine krize, netobulu įstatyminiu reglamentavimu, neįpareigojančiu gyventojus prisijungti prie vandentiekio ir kanalizacijos tinklų. Teismo nuomone, šios aplinkybės yra svarbios taikant proporcingumo principą.

103. Apibendrinamas teismas pažymi, kad atsakovas kaip viešojo administravimo subjektas yra saistomas gero administravimo principo imperatyvų. Šis principas įtvirtintas svarbiausiuose nacionalinio lygmens (žr. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies nuostatą, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms) bei tarptautiniuose dokumentuose. Iš gero administravimo principo išplaukia, kad valstybės institucijos, priimdamos administracinius sprendimus, privalo dirbti rūpestingai ir veikti taip, kad administracinėje procedūroje būtų laikomasi visų teisės aktų nuostatų. Pagal gero administravimo principą valstybės institucijos turi vykdyti procedūrą nešališkai ir objektyviai, išaiškinti visas klausimui spręsti reikšmingas aplinkybes. Atsižvelgiant į aplinkybes, nurodytas šios nutarties 95 punkte, darytina išvada, kad atsakovui vykdant viešojo administravimo procedūrą nebuvo išaiškintos visos klausimui spręsti reikšmingos aplinkybės. Be to, tiek Vilniaus apygardos administracinis teismas, tiek atsakovas, priimdamas Įsakymą, rodiklių nepasiekimo priežasčių vertinimo aspektu netinkamai aiškino ir taikė PAFT 191¹ punkto nuostatas. Teismas vertina, kad byloje įrodyta, kad buvo padarytas pagrindinių procedūros taisyklių, turėjusių užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą bei sprendimo pagrįstumą, pažeidimas, kuris yra pagrindas pripažinti Įsakymą neteisėtu ir nepagrįstu jį panaikinti sutinkamai su ABTĮ 91 straipsnio 1 dalies 3 punktu.

104. Pirmosios instancijos teismas netinkamai išaiškino ir taikė materialiosios teisės normas, dėl to skundžiamas teismo sprendimas panaikinamas ir priimamas naujas teismo sprendimas.

105. Apeliantas UAB „Kauno vandenys“ prašo priteisti iš atsakovo Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos pareiškėjo patirtas pirmoje ir apeliacinėje instancijoje bylinėjimosi išlaidas (advokatų teisinėms paslaugoms) 5215,10 EUR su PVM.

106. ABTĮ 40 str. 1 d. numatyta, jog proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, turi teisę gauti iš kitos proceso šalies savo išlaidų atlyginimą. Remiantis ABTĮ 40 straipsnio 5 dalimi, proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, turi teisę reikalauti atlyginti jai išlaidas advokato ar advokato padėjėjo pagalbai apmokėti. Pagal ABTĮ 41 straipsnio 3 dalį, jeigu Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia pirmosios instancijos teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą.

107. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad šiuo sprendimu pirmosios instancijos teismo sprendimas panaikintas ir pareiškėjo skundas tenkintas, pažymi, jog pareiškėjas turi teisę į išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, atlyginimą. Pareiškėjo prašoma priteisti 5215,10 Eur suma neviršija Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) numatyto maksimalaus dydžio, todėl teisėjų kolegija sprendžia, jog, atsižvelgiant į paminėtų rekomendacijų 2 punkte nurodytus kriterijus, teisinga priteisti pareiškėjui iš atsakovo jo prašomą sumą, t. y. 5215,10 Eur.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 144 straipsnio 1 dalies 2 punktu, teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Kauno vandenys“ apeliacinį skundą patenkinti.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2018 m. gegužės 21 d. sprendimą panaikinti ir priimti naują sprendimą:

pareiškėjo uždarnosios akcinės bendrovės „Kauno vandenys“ skundą patenkinti, panaikinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. rugpjūčio 31 d. įsakymą Nr. D1-726 „Dėl Europos Sąjungos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų, skirtų projekto Nr. VP3-3.1-AM-01-004 vykdytojui uždarajai akcinei bendrovei „Kauno vandenys“, gražinimo“.

Priteisti pareiškėjui uždarajai akcinei bendrovei „Kauno vandenys“ iš atsakovo Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 5215,10 EUR (penki tūkstančiai du šimtai penkiolika Eur 10 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose.

Sprendimas neskundžiamas.

Teisėjai

Artūras Drigotas

Ričardas Piličiauskas

Veslava Ruskan